

ÖZELLEŞTİRME DÜŞÜNCESİNİN TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE DEVLETİN ETKİ ALANININ ŞEKİLLENMESİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

M. Burhanettin Coşkun

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Yrd. Doç. Dr.

burhanettincoskun@osmaniye.edu.tr

Özet

Türk Kamu Yönetiminde 1980'lerden sonra aktif olarak uygulanmaya başlanan özelleştirme programlarının günümüze yansıyan en can alıcı sonuçları devletin birey ve sosyal menfaat alanlarında yarattığı değişen rolü olmuştur. Bu değişim sonrasında küresel etkileşim alanlarının artış göstermesi ve ülkelerin kalkınma öncelikli kamu politikalarını önemseyen duruşları sonucunda kamu yönetiminde hız kazanan çeşitli finansal, yönetsel ve siyasal tedbirlerin önem kazandığı görülmektedir.

Araştırmanın temel amacı özellikle küresel özellikler kazanan Türk kamu yönetiminin ülke içindeki etki gücünün mevcut faaliyet alanlarının seyirinde yaşanan daralma ve genişlemeleri ortaya koyarak özelleştirme uygulamalarının karakteristik bileşenlerinin bu duruma olan etkisini ortaya koymaktır.

Sonuç olarak günümüzün siyasal, yönetsel ve finansal faaliyet alanlarında Türk Kamu Yönetiminin gücünün değişim göstereceği günümüz küresel etkileşim düzleminde özelleştirme ve özelleştirmeyi desteklemekte olan benzer uygulamaların niteliğini ve sürecini mevcut kamu gücünün rolünü yönlendirebilecek kamu politikalarının varlığı gelişme göstermektedir. Bu gelişmenin kamusal değerlere olan etki derecesinin takip edilmesi önemli bir tartışma konusu olarak gündemdeki sıcak yerini korumaya devam etmektedir

Anahtar Kelimeler: Özelleştirme, Kamu Yönetimi, Kamu Gücü, Devlet.

Alan Tanımı: Yönetim Bilimi (Kamu Yönetimi)

THE PLACE AND IMPORTANCE ON THE STATE'S IMPACT OF PRIVATIZATION IN TURKISH PUBLIC ADMINISTRATION

Abstract

The privatization programs that have been actively implemented in Turkish Public Administration since the 1980's have had a changing role in creating the most crucial consequences of the day, reflected in the state's individual and social interests. As a result of the increase in the spheres of global interaction after the change and the stance of the countries, which are concerned with development priority public policies, various financial, administrative and political measures gaining momentum in public administration are gaining importance.

The main purpose of the research is to reveal the effects of the characteristic components of the privatization practices by setting out the contraction and enlargement experienced in the course of the existing fields of activity of the Turkish public administration,

As a result, the existence of public policies that can lead the role of current public power develops the nature and process of similar practices that support privatization and privatization in today's global interaction level, where the power of Turkish public administration will change in today's political, administrative and financial fields. Following this development's impact on public values continues to be a hot topic of discussion on the agenda.

Keywords: Privatization, Public Administration, Public Force, Government.

JEL Code: F63, G38

1. GİRİŞ

Dünyada özelleştirme uygulamaları özellikle 1970'li yıllardan itibaren görülmeye başlanmıştır. Önceleri İngiltere ve Amerika'da yapılan özelleştirmeler daha sonraları komünist bloktan ayrılan Doğu Avrupa ülkeleri ve gelişmekte olan ülkelerde de uygulanmaya başlanmıştır. Türkiye'de ise özelleştirme sürecinin uzamasının çok olumsuz ekonomik ve siyasi etkileri olmuştur. Türkiye, dünyada özelleştirme konusunda hazırlık çalışmalarına ilk başlayan ülkeler arasında olmasına rağmen, son yıllara kadar uygulamada önemli bir mesafe kat edememiştir. Özelleştirme uygulamalarına daha sonra başlayan ülkelere bir kısmı daha başarılı olmuşlardır. Latin Amerika ülkeleri bu konuda örnek olarak

verilebilir (Sarısu, 2008: 191). Kamu sektörü, devlete ait kurumlar tarafından yönetilen ekonomik sistemin bir parçasıdır. Özelleştirme, hükümetin devlet elinde bulunan varlıkları satmasını ya da söz konusu endüstriye özel şahıs şirketlerin girmesini engelleyici kısıtlamaların kaldırılmasını içerebilir. Diğer bir deyişle özelleştirme, kamu sektöründe verimin artırılması için yapılanlardan tutun, kamu işletmesinin satışı konulmasına kadar birçok şeyi kapsayabilir. Özelleştirme terimi, aynı zamanda, piyasa mekanizması verimi ve hükümetin piyasadaki rolünün azaltılması isteğiyle ilgili muhafazakâr tutumu yansıtmak için de kullanılabilir.

Özelleştirme, kavram olarak doğrudan veya dolaylı olarak çoğu disiplinin ilgi alanına girmektedir. Özelleştirme; işletme, ekonomi, hukuk ve siyaset ve daha birçok disiplin dallarıyla ve etkileşim halindedir. Ekonomi bilimi içinde yer alan özelleştirme kavramı, devletin iktisadi faaliyetlerinin azaltılması veya bu fonksiyonun tamamen serbest piyasa koşullarına devredilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Diğer bir ifade ile devletin iktisadi faaliyetlerini gerçekleştiren KİT'lerin mülkiyetinin özel sektöre devredilmesidir. Özelleştirme ile ilgili yapılan çalışmalarda farklı tanımlara rastlanmaktadır. Örneğin; özelleştirme; kamu sektörü faaliyetlerinin sınırlandırılmasıdır, devlet mülkiyetinde olan ekonomik birimlerin, mülkiyetinin özel şahıslara ve kurumlara satılmasıdır, “devlet ile özel sektör arasında yer alan, karmaşık yapının ve birbirine içinde bulunan yapı arasındaki farklılıkları ortaya koyan çizginin devlet aleyhine oynatılması yönündeki bütün politikaları içermektedir” (Doğan, 1993; 117).

2. KAMU YÖNETİMİ VE ÖZELLEŞTİRME İLİŞKİSİ

Kamu yönetimi disiplininin 21. yüzyıla doğru yaşadığı yön ve kapsam değişiklikleri ile birlikte yeniden tanımlanan bir “Yeni Kamu Yönetimi” kavramı ile piyasa dinamiklerinin hakim olduğu bir döneme girilmiştir. Bu dönem içerisinde yeni kamu yönetimi paradigmasının değişen ve şekillenen çehresiyle birlikte devlet mekanizmasının ekonomik bir aktör olma arzusu artmıştır. Özellikle İngiltere ve ABD önderliğinde uygulanmaya başlanan kamu düzeni değişiklikleri özelleştirme alanında başta Güney Amerika ülkeleri olmak üzere birçok gelişmekte olan ülkelere tercih edilmiştir.

Özelleştirme 1979 yılında İngiltere’de Muhafazakâr Partinin seçim bildirgesinde yer almış, ilk özelleştirme uygulamaları da yine İngiltere’de Muhafazakâr Parti döneminde gerçekleşmiştir.

Bazı durumlarda ve gerekli şartlar oluştuğunda yönetimler, mal ve hizmet sunumunu dışardan özel sektör firmalarına yaptırabilmektedirler. Bu firmalar kâr amaçlı ya da kâr amaçsız olabilmektedirler. Bu süreçte sözleşmeciliğin çok etkin bir yöntem olduğu ve yeterli rekabetin olduğu özel sektörden mümkün olduğunca yararlanılması (Weikart, 2001:393) gerektiği belirtilmektedir. Bu şekilde YKY; rekabet aracılığıyla piyasa mekanizmasını daha iyi kullanmak ve sonuçta da maliyetlerde etkinliğe ulaşmak istemektedir. Bu doğrultuda özelleştirme aracılığıyla, performans tabanlı örgütlerin oluşturulmasına ve özel sektör birliklerinin kurulmasına ortam hazırlamaya çalışmaktadır (Galnoor vd., 1998: 394).

Dünya ekonomilerinde özelleştirme yönünde ortaya çıkan girişimler her ülkenin ekonomik olduğu kadar siyasal yapısına bağlı olarak farklılık göstermektedir. Dünya ekonomisinde özelleştirme programı uygulayan ülkelerin kendi özel durumlarına uygun olarak bir takım farklı öncelik ve amaçları mevcuttur. Bu durumun temel nedeni, ülkeler arasındaki hukuki ve ekonomik geleneklerin, kalkınmışlık düzeylerin ve politik ideolojilerin farklılık göstermesinden kaynaklanmaktadır (Karluk, 1994: 126–174).

Özelleştirme yalnızca KİT’lerin özel kesime satışı olarak belirtmek tamamıyla yanlıştır. Özelleştirme genel olarak tanımlamak gerekirse; KİT’lerin özel kesime satışının yanında kiralanması ve yönetimin konularını da içermektedir. Bunların yanında kamusal mal ve hizmet üretimi için özel sektörle sözleşme yapılması veya özel sektörle ortak olarak bir girişimde bulunulması gibi konularda özelleştirme kapsamında yer almaktadır. Özelleştirme kavramı geniş anlamda tanımlanması gerekirse; iktisadi, mali, sosyal ve siyasal nedenlerle milli ekonomi içerisinde kamu iktisadi faaliyetlerinin sınırlandırılması veya tamamen ortadan kaldırılmasına yönelik yapılan uygulamalar bütünüdür. Günümüzde küreselleşen ekonomik güçler devletin iktisadi etkinliğini özelleştirme yoluyla azaltmakta ve ekonomik politikalarını kapsayan bir şemsiye şeklinde görünmektedir (Aktan, 1987: 82).

1980’lerde Turgut Özal’ın başbakanlığında kurulan hükümet ile birlikte, Türkiye dünyanın en hızlı gelişen ekonomilerinden biri olmuş ve serbest pazar ilkelerinin uygulanması, dinamik sermaye piyasalarının kurulması ve uluslararası yatırımcı ve ithalatçılarla ticaret için liberal yaklaşımlar sunmasından ötürü çekici bir yatırım çevresi haline gelmiştir. Türkiye’de özelleştirme uygulamaları 24 Ocak 1980 Ekonomik Kararları kapsamında “piyasa ekonomisine geçiş” ile gündeme gelmiştir. Özelleştirme uygulamaları, esas olarak ekonomide devlet

müdahalesinin asgariye indirilmesini amaçlayan bir politika aracı olarak “serbest piyasa” ekonomisine geçişte önemli rol oynamış ve oynamaktadır. Türkiye’de 1984’ten 1994’e kadar yapılan yasal düzenlemeler yetersiz kalmış, özelleştirmenin hukuksal bir tabanın belirlenmesi ihtiyacı doğmuştur. 24.11.1994 tarihinden sonra, 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun yürürlüğe girmiş ve Özelleştirme Yüksek Kurulu ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığı oluşturulmuştur.

3. ÖZELLEŞTİRMENİN GEREKÇELERİ VE KOŞULLARI

3.1. Özelleştirmenin Gerekçeleri

Dünyada özelleştirmeyi uygulayan ülkelerin farklı öncelik ve gerekçeleri bulunmaktadır. Gelişmiş ülkeler için özelleştirme, kamu finansman açıklarını azaltmanın, ekonomik etkinliği, rekabeti ve verimliliği artırmanın araçlarından birisi; gelişmekte olan ülkeler için ise büyümeyi hızlandırmanın, kamudaki yapısal dengesizlikleri düzeltmenin, kamu finansman açıklarını azaltmanın ve enflasyonu düşürmenin aracı olarak sunulmuştur (Petrol İş Raporu, 1997: 11).

Özelleştirmenin gerekçeleri genel olarak ekonomik, mali, siyasal ve sosyal gerekçeler olarak sıralanabilir. Liberal düşünce, ekonomik sistem olarak piyasa ekonomisini savunmaktadır. Piyasa ekonomisi ya da kapitalizm, rekabete dayalı, karı esas alan, özel mülkiyet, miras, sözleşme yapma, teşebbüs ve tercih özgürlüğünün güvence altına alındığı ve devletin fiyat mekanizmasının işleyişine en az düzeyde müdahale ettiği bir ekonomik sistem modelidir. Dolayısıyla liberal düşüncenin benimsediği sınırlı devlet anlayışı, özelleştirmenin temel mantığını oluşturmaktadır. Seksenli yıllardan sonra da bu devlet anlayışının benimsendiği bir dünya düzeni ortaya çıkmış ve özelleştirme uygulamaları yaygınlaşmıştır.

Özelleştirmenin ekonomik gerekçeleri; serbest piyasa ekonomisine işlerlik kazandırmak, sermaye piyasasının gelişimini sağlamak, ekonomide verimlilik ve etkinliği artırmak, yabancı sermaye girişi ve döviz girdisi sağlamak, olarak sıralanabilir.

Mali kaygıların artmasıyla birlikte devletler, artan borç yükünün azaltılması ve vergi yükünün küçültülmesi maksadıyla oluşan beklenti özelleştirmenin mali gerekçesini oluşturmaktadır.

Ülkeler üzerinde oluşan uluslar arası sermaye ve örgütlerin baskısı ve devletin küçülerek cimrileşmesine yönelik eğilimler özelleştirmenin siyasi gerekçeler bölümüne karşılık gelmektedir.

3.2. Özelleştirmenin Koşulları

Siyasi iktidarların özelleştirme kararı alması bazı koşulları ve stratejileri de beraberinde getirmektedir. Aşağıda sayacağımız koşulların yerine getirilmediği takdirde etkin olmayan özelleştirmeler ortaya çıkabilecektir. Aktan'a göre özelleştirme programının etkin olabilmesi için;

- Özelleştirmenin kamuoyuna tanıtılması gerekir. Kamuoyu desteği programın başarılı bir şekilde ilerlemesini sağlayacaktır.
- Hazırlık çalışmalarının yapılması, özelleştirilecek KİT'lerin ve digger kuruluşların özelleştirilmeye elverişli duruma getirilmesi gerekir. Bu çalışmanın içerisinde KİT'lerin organizasyon düzenlerinin tekrar ele alınması, personelin etkinliğinin ve verimliliğinin ölçülmesi gerekmektedir.
- Hukuki düzen ve mevzuatın geliştirilmesi gerekmektedir.
- Öncelikle mikro birimlerin özelleştirilmesi yapılmalı daha sonra makro birimlerin özelleştirilmesine geçilmelidir (Aktan, 1992: 9).
- Zarar eden kitlerin rehabilite edilip öncelikle özelleştirilmesi daha uygun olacaktır. Bunun en önemli nedeni özelleştirme uygulamalarında öncelikle karlı kuruluşlar satılmakta, zarar eden kuruluşlar kamu elinde kalmakta ve satılamamaktadır.

4. TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE ÖZELLEŞTİRME VE DEVLETİN ETKİ ALANI

Kamunun sahip olduğu ticari ve sınai teşebbüsler ile varlıkların mülkiyet, yönetim ve denetimlerinin tamamen veya kısmen özel kişi ve kuruluşlara devredilmesi özelleştirme olarak nitelenmekle birlikte mülkiyet kamuda kalmak üzere işletme hakkının devri, kiralama, yap-işlet-devret, kamu özel işbirliği ve benzeri uygulamalar da geniş kapsamda özelleştirme olarak değerlendirilmektedir (ÖİB, 2012: 7).

Özelleştirmenin temel felsefesi; devleti asli görevleri içine çekerek küçültmek, devletin az ama iyi hizmet vermesini sağlamak ve ekonomik akılcılığın gerekleri uyarınca işleyen, üretkenliği ve verimliliği yüksek bir ekonomi oluşturmak olarak belirtilebilir (Yüksel, 2000: 49).

Bir kurum kamu otoritesi tarafından onun sorumluluğu ile ilgili sorunlar gündeme getirilebilmektedir. Tüm kamu düzeni siyasal lidere dolayısıyla da halka karşı sorumludur (Hughes, 1998: 123). Bunun yanında gerçekten kamu kuruluşlarının temel üç özelliğinden ötürü sorumluluk gündeme gelmektedir. İlki yönetim mülkiyetinde olmaları, ikinci olarak mal ve hizmetlerin üretim ve satışında başarılı yol izlemelerinin zorunluluğu ve son olarak da satış gelirlerinin maliyetleri karşılayabilmesidir. Bu durum sorumluluklarda çatışma alanlarının doğmasına sebep olmaktadır. Özetleyecek olursak, hem kamu kuruluşu olmanın gereğini yerine getirmek hem de ekonomik eylemler içerisinde olmak gerekmektedir.

Tüm kamu kuruluşları yönetim mülkiyetindedirler. Her kurumun kendi yönetimi ve yönetim kurulları olmasına rağmen bakanlara karşı da sorumlu olmaktadır. Ayrıca kamu kuruluşlarından karlılıklarını artırmaktan çok sosyal hedefleri yerine getirmeleri beklenmektedir (Hughes, 1998: 124). Devlet elinde bulunan özelleştirme enstrümanlarını kullanırken uzun vadede karlılığı hesaplamak ve toplumsal fayda sağlanmaya devam eden alanları da hakem sıfatıyla denetim altına alacak kontrol mekanizmaları geliştirecektir. Bu anlamda devletin etki alanının kontrolü hesap verebilirlikten çok fayda sağlayan ve özel kesimi yönlendiren bir konum kazanacaktır. Daha da fazlası devlet hesap vermek zorunda kalmadan etki alanına genişletebilecektir.

Devlet özellikle bireylerin tek başlarına üstesinden gelemeyecekleri genel ihtiyaçlar kümesi içinde yer alan güvenlik, sağlık, eğitim vb. başlıklar altında devam ettirdiği toplumun üzerinde otoritesini güçlendirerek kamu politikalarına sıkı bir şekilde el atacak, hantal, verimsiz işletme ve kuruluşların karlı şekilde özelleştirmelerini sağlayarak da vatandaşların huzur ve refahına olan katkı ve eklentileri geliştirecektir.

Özelleştirme ile ilgili bir olumlu beklenti de demokratikleşmeyle ilgilidir. Neo liberal iktisat düşünce akımı, mülkiyetin tabana yaygınlaştırılmasının, demokratikleşme anlamına geleceğini belirtmekte ve bireylerin politik anlamdaki özgürlüklerinin, ancak özel mülkiyet sahipliğine bağlı olarak gerçekleşebileceğini savunmaktadır. Özelleştirme, devletin elindeki iktisadi gücün azaltılmasını ve

devlet-vatandaş ilişkilerinin demokrasinin gerektirdiği şekilde dengelenmesini sağlayacaktır. Buradaki gelişme, temel hak ve özgürlüklerin bir bütün olarak ilerlemesine fayda sağlayacaktır (Ruhi, 2003: 108).

Türkiye’de özelleştirme çalışmaları, 1984 yılında kamuya ait yarım kalmış tesislerin tamamlanması veya yerine yeni bir tesis kurulması amacı ile özel sektöre devri uygulamaları ile başlamıştır. 1986 yılından itibaren hız kazanan ve tamamı kamuya ait veya kamu iştiraki olan kuruluşlardaki kamu paylarının özelleştirme kapsamına alınması yoluyla yürütülen program çerçevesinde, İdare tarafından bugüne kadar 217 kuruluşta hisse senedi veya varlık satış/devir işlemi yapılmış ve bu kuruluşlardan 208’inde hiç kamu payı kalmamıştır. 1986 yılından bugüne kadar gerçekleştirilen özelleştirme uygulamalarının toplam tutarı 68,4 milyar ABD doları düzeyindedir.

Bir bölümü vadeli ve döviz cinsinden gerçekleştirilen bu hisse senedi ve varlık satış işlemlerinden Şubat 2017 itibariyle 64,6 milyar ABD doları net giriş sağlanmıştır. Özelleştirme kapsamındaki kuruluşlardan elde edilen 4,9 milyar ABD doları temettü geliri ve 1,7 milyar ABD doları diğer kaynaklarla birlikte 1985 – Şubat 2017 dönemi toplam kaynakları 71,2 milyar ABD doları düzeyine ulaşmaktadır.

Aynı dönemde özelleştirme uygulamaları çerçevesinde 68,2 milyar ABD doları tutarında kullanım gerçekleştirilmiştir. Özelleştirme uygulamalarına ilişkin kullanımların yüzde 98’lik bir bölümü, kapsamdaki kuruluşlara sermaye iştiraki, kredi borçları ve personel ödemeleri, özelleştirme bonoları ve Hazine’ye aktarmaya ilişkin ödenen tutarlardır.

Özelleştirme uygulamaları sonucunda elde edilen kaynakların kullanımı iki ana başlık altında toplanmaktadır.

Bunlardan ilki özelleştirme kapsamındaki kuruluşlara yapılan ödemelerdir. 20,4 milyar ABD doları düzeyinde ve toplam kaynakların yüzde 30’unu kapsayan bu tutar, kuruluşlara yapılan sermaye iştirakleri, verilen krediler, ilgili kuruluşlara ödemeler, çalışanlara yönelik iş kaybı ve özelleştirme sonrası tazminatları ile emeklilik primi ödemeleri gibi kullanım kalemlerinden oluşmaktadır.

İkinci büyük kullanım kalemini ise, aynı tarih itibariyle 47,1 milyar ABD doları düzeyinde olan toplam kullanımların yüzde 69’unu kapsayan bölümü Hazineye ve Hazine bünyesinde bulunan Kamu Ortaklığı Fonu’na (Kamu Ortaklığı Fonuna, 26 Mayıs 2000 tarihinde yürürlüğe giren 4568 sayılı Kanun çerçevesinde, 2001

yılından beri aktarma yapılmamıştır. 2001 yılı sonrasında yapılan aktarmalar (Özelleştirme Fonunun nakit fazlası, Hazinesinin iç ve dış borç ödemelerinde kullanılmak üzere Hazine hesaplarına intikal ettirilen tutarlardır) yapılan aktarmalardan oluşturmaktadır. Kamu Ortaklığı Fonu'nun kullanım alanı ise mevzuatla sadece baraj, otoyol ve içme suları gibi altyapı tesislerinin finansmanı ile sınırlanmıştır.

Yukarıda belirtilen iki ana kullanım kalemi toplamı olan 67,5 milyar ABD doları düzeyindeki tutar, toplam kullanımların yüzde 99'unu kapsamakta ve özelleştirme olgusu var olsa da, olmasa da, devletin bir şekilde Hazinesinden yapmak zorunda olduğu tutarlardan oluşmaktadır.

Bu arada özelleştirmeye bağlı olarak yapılan ve gider-masraf olarak tanımlanabilecek, uygulamalar için yapılan danışmanlık, ihale ilanları ile reklam ve tanıtım giderleri ise toplam kullanımların yalnızca yüzde 1'ini oluşturmaktadır. 2003 sonrası döneme gelindiğinde özelleştirme sonucunda elde edilen gelir ile birlikte Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu birçok alt ve üst yapı yatırımlarına, kentleşme projelerine, hava ulaşım ağının (hava aracı ve havalimanı sayısı) zenginleşmesine ve buna bağlı olarak turizmin güçlenmesine, savunma ve havacılık sanayinde önemli işbirliklerine, yeni üniversiteler ve organize sanayi imkanlarının artırılmasına ve makro ekonomik verilerin istikrarlı bir şekilde olmasına vb. gelişmelere tanık olunmaktadır.

5. SONUÇ

Sonuç olarak, yukarıda belirtilen gerekçe ve koşullarla kendisine yaşam alanı yaratılan özelleştirme konusunda devletlerin öncelikli amaçlarının hantal, verimsiz ve küçük kuruluşlardan başlayarak devletin ekonomik sorumluluk alanını değiştirmek olduğunu görmekteyiz. Değişen bu sorumluluk alanından, özel kesimin aynı şart ve imkanlarının devam ettirilerek başta istihdam ve gelir dengesi sağlama konuları olmak üzere ekonomik beklentilerin geliştirilmesi için yapılacak konuları düşünmek gerekmektedir.

Öncelikle belirtilmesi gereken konu artık ülkemiz açısından özelleştirmenin yapılmasına yada yapılmamasına ilişkin tartışmalar yerini özelleştirmenin yapılması gereken bir olgu olması temelinde genel kabul gören görüşlere bırakmaya başlamıştır. Bu konuda gerek sağ görüşlü iktidarlar olsun gerek sosyal demokratlar olsun, özelleştirme gerçeğine karşı çıkmamaktadır, hatta kendi parti

programlarında özelleştirme politikalarına yer verebilmektedir. Türkiye’de 1980 döneminde başlayan özelleştirme uygulamaları, 2000’li yıllara gelindiğinde oldukça hızlanmıştır. Özelleştirme İdaresinin etkin kılınması, hükümetlerin özelleştirmeyi hedefe koymaları ve Türkiye’nin pazar ekonomisine eklenmesi sürecinde özelleştirme temelli politikalar etkinlik kazanmıştır. Rekabet kurumunun ortaya çıkmasıyla yapılan özelleştirmeler sonrasında ortaya çıkabilecek hakim güçlerin pazarın işleyişini bozmamasını sağlamak daha kolay hale getirilmiştir. 2002 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi’nin iktidara gelmesinden sonraki süreçte, özelleştirmeler daha da önem kazanmış, birçok alanda özelleştirme yapılmıştır. Siyasi mekanizma bünyesinde söz sahibi olan yetkililer de bir şekilde tüm raporlarında özelleştirme vurgusu yapmakta küreselleşme sürecinde küresel sermayenin Türkiye’de daha çok yatırım yapması gerekliliği üzerinde durmaktadırlar.

Tüm bunlara ek olarak devletin elde ettiği avantajlara bakmak gerekli hale gelmiştir. Öncelikle devletin etki alanının sınırlarının ekonomik kurullarla kamu düzeninin devam ettirilmesi olarak kabul edilmesi görüşü hakim olmuştur. Bununla birlikte özel kesime gerek satış gerekse kira yoluyla devredilen (özelleştirilen) kuruluşların hesap verme sorumluluğunda devlet denetimci rolünü artırmış ve vatandaşına şeffaf bir biçimde bunu sunabilmektedir. Hangi özelleştirme uygulaması olursa olsun sonuçta elde edilen gelirin sosyal ihtiyaçlar anlamında kullanımı yaygınlaşmıştır. Bu sayede bireyin sosyal hakları güçlendirilmeye başlanmış ve ekonomik göstergeler küresel rekabet ortamına uygun seyretmeye başlamıştır. Halkın huzur ve refahı için geleceğe yönelik hedefler ve yapılması gerekenlerin sayı ve miktarındaki beklentiler artırılmıştır.

KAYNAKLAR

Aktan C., Can, KİT - Özelleştirme, Bilkom Matbaası, İzmir, 1987.

Aktan C., Can, Kamu Ekonomisinden Piyasa Ekonomisine Özelleştirme, Bilkom Matbaası, İzmir, 1992.

Doğan, Yahya, Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve Özelleştirme, Fakülteler Kitapevi, s.124, İzmir, 1993.

Galnoor, Itzhak & Rosenbloom, David H. & Yaroni, Allan (1998), “*Creating NPM Reforms: Lessons from Israel*”, *Administration & Society*. 30, 4: 393-419.

Hughes, Owen. Public Management & Administration, USA, St. Martin's Press, 1998.

Karluk, Rıdvan. Türkiye'de Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve Özelleştirme, Erter Matbaacılık, İstanbul, 1994.

Ruhi, M. Emin, 1982 Anayasası Çerçevesinde Sosyal Devlet ve Özelleştirme, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2003.

Sarıs, Ayhan. "Hükümetlerimiz ve Özelleştirme Uygulamaları", Yaklaşım Dergisi. 2008, Ekim, S.190, S. 213-220.

Weikart, A. Lynne. "The Giuliani Administration and the New Public Management in New York City", Urban Affairs Review. 36, 3: 359-382. 2000.

Petrol-İş Sendikası, Özelleştirme Kimin İçin?, İstanbul: Petrol-İş Yayınları 97/4, s.11, 1997

Yüksel, Mehmet, "Yönetişim Kavramı Üzerine". Ankara Barosu Dergisi, 58, 3, 145-159, 2000.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı (2017), Faaliyet Raporu

<http://www.oib.gov.tr/T%C3%BCrk%C3%A7e/Sayfalar/Detay/T%C3%BCrkiyed e %C3%96zelle%C5%9Firme Uygulamalar%C4%B1/1489152956.html>